

1555

גדרטוקול מס' 1/29

מישיבת ועדת החינוך והחרבות
מיום ד', י"ז באדר ב' תשי"ז - 20.3.1957
(בשעה 11.00)

ב.נ.ח.ר.:

- חברי הועדה: ש. פרטיץ - היו"ר
- ר. הקטין
- ת. טובי
- ש. כפרית
- ר. צברי
- א. רוזאל-נאור
- ה. הקטין

- מוזמנים: י. שריד - משנה למנהל הכללי של משרד החינוך והחרבות
- ר. טסנר - יועת משפטית של משרד החינוך והחרבות.

טו"ח.לוט:

1. בעיית ייבוא ספרים מרוסיה;
2. חלוקת הרזרבה של תקציב החינוך;
3. גן הילדים בשנת התקציב 1957/8;
4. שוניה.

בעיות ייבוא ספרים מרוסיה

היו"ר ש. פרטיץ: הכנסת העבירה אלינו לדיון אם בעיית ייבוא הספרים מרוסיה מכיון שלא השתתפת בישיבת הכנסת שבה הוחלט על כך ולא היחה לי אפשרות לברר את הבעיה, אני מציעה שהיא תעמוד על חדר-יומה של הועדה באחת הישיבות הקרובות, ישאליה יוזמן - ע"י משרד החינוך - בא כוח משרד המסחר והתעשייה.

חלוקת הרזרבה של תקציב החינוך

היו"ר ש. פרטיץ: חלוקת הרזרבה של תקציב משרד החינוך הובאה אחמול לאישור ועדת הכספים, מבלי להייעוץ עמנו. אני רואה כזה פגיעה קשה במערכת החינוך ועבודתה, גם פגיעה קשה במור הקיים אצלנו במשך 8 שנים. ועדת החינוך מלבנת את בעיית החינוך באופן ימורי יותר מועדת הכספים. היא דנה גט על סולם עדיפויות בתקציב, וצריך לחת לה אפשרות להגן על סולם עדיפויות זה גם אם משרד החינוך חולק עליו.

י. שריד:
 בחקציב משרד החינוך והתרבות לשנת 1956/7
 היה מכוח של 1.912.000 ל"י שנקרא בשם
 רזרבה. הרזרבה היחה חלק בלתי נפרד מחקציב משרד החינוך והתרבות, אשר
 נקבעה לפני שהיו כמה נעלמים שבשעת עריכת החקציב לא יכלו לדעת בכמה הם
 יעלו. לא רצינו, למשל, להסמכה עם האוצר כמה יצטרכו להוסיף למשכורות
 המורים; לא יכולנו לדעת אז כמה מכינות להמשרת מורים יפתחו, וכן לא
 יכולנו לדעת אז מה יהיו ממדי העליה. לכן הכניסו לחקציב סכום כסף
 כרזרבה. למעשה, הרזרבה הזאת לא הספיקה לכל הצרכים ובחקציב הנוסף
 ל-1956/7 הוסיפו למשרד החינוך עוד 4 מיליון ל"י.

במשך השנה הגינו מדי פעם למשרד האוצר
 הודעות על הצורך להגדיל מעיפים שונים, מחוץ הסמכות על ההמכר שהיה לנו
 עם האוצר שניקח למטרות אלה מהרזרבה. לאחר שהאוצר ריכז את כל בקשותינו -
 ואגב, הכספים האלה כבר הוצאו מזמן - הוא הביא אותן לאישור ועדת הכספים.
 האוצר אינו חייב, בהתאם לחקנות, להייעץ קודם בועדה החינוך. הוא חייב
 רק לקבל את אישור ועדת הכספים.

היו"ר ש. פרסיץ:
 אני מבינה כי כחסי הרזרבה הדרושים בקצו
 עם העליה מאושרים באופן אוטומטי, אך
 לא לגבי מעיפים כחינוך מיכון. הייתי מבקשת כי להבא ישמעו את חוות
 דעתנו בעניינים הדניים באשיות מערכת החינוך.

ש. כפרית:
 אני מציעה לבדוק קודם מה קובע החקנות
 בענין זה.

א. רוזנאל-נאור:
 כבר הוחלט בכנסת הראשונה, כי אין הועדות
 עורכות את החקציב, אלא דנות בו לאחר
 שהוא נדון במליאה. מה שאנו דורשים כאן הוא - שמירה זכויותיה של הועדה,
 שהן קבועות ועמדות ולא היה עליהן אף פעם ערעור. הנוהג היה כזה שהיו
 שואלים את הועדה והיו מחייצים בה, והיו גם החיעצויות משותפות של
 ועדת החינוך עם ועדת הכספים. אי-אפשר להגיד כי לוידת החינוך, כמו שהיא,
 אין אפשרות לדרוש דיון על עניינים אלה, להיפך, זו הובחה וזכותה של
 הועדה לדרוש דיון כזה.

ר. קסל:
 אני חושבת כי הועדה צריכה להיות מעורבת
 להשפיע על הדברים, גם השנה צריך לבקש
 שחינחן לועדה אפשרות להביע לפני ועדת הכספים את דעתה על סדר העדיפויות
 בחקציב.

י. שריד:
 יש להבחין בין שני דברים: כאשר מדובר על
 קביעת החקציב הישנה, קיים הסדר של
 החיעצויות עם ועדת החינוך, ואני חושב כי הסדר זה ימשך גם להבא. אולם
 כאשר מדובר על ענייני חקציב שוטפים, כמו ולוקח הרזרבה, ההסדר הוא שמשרד
 החינוך חייב לקבל את אישור משרד האוצר, וזה חייב לקבל את אישור ועדת
 הכספים של הכנסת.

היו"ר ש. פרסיץ:
 מאחר שהדיון על חלוקת הרזרבה יתקיים
 בועדת הכספים רק בשבוע הבא, אני מציעה
 לדחות את דיונינו על כך ליום ג' הבא.

גן הילדים בטבת התקציב 1957/8

הינו"ר ש. פרמיץ:

אם עיינתם בדברי ההסבר לתקציב 1957/8 ובמספרים, ראיתם בודאי כי תקציב הגנים לשנה הבאה מבוטס על 37.000 ילדים, בשעה שהשנתון של גילאי 5 יהיה בשנה הבאה בן 53.000 ילדים. אני מבינה כאשר אין מביאים בחשבון את העליה בתוך הסטטוס על הרזרבה, אולם כאשר אין מביאים בחשבון את השנתון של האוכלוסייה היציבה, הדבר מעורר חששות כבדים.

א. רוזנאל-נאור:

נחפרטטו בעתונות ידיעות על אותם הטעיפים שעליהם הונף גרזן הקיצוץ, ובראש הטעיפים האלה תופס מקום גן הילדים.

י. שריד:

יש הבדל בין מספר הילדים הסומים בתקציב. שהוא המספר שנתקבל ממקורות ראשוניים, לבין המספר בפועל. ברור שלומדים עתה יותר מהמספר הנקוב בתקציב.

נכון שתקציב הגנים לשנת הלימודים הבאה מבוטס על 37.000 ילדים, ואני מוכן לברר מדוע. על כל פנים, דבר זה לא יטכן בפאומה אח קיום הגן, מכיון שגיל 5 משורייץ ע"י החוק.

א. רוזנאל-נאור:

האם אין כוונה להכניס שינוי בחוק?

י. שריד:

שר החינוך אינו מחכוון להביא בענין זה הצעה לממשלה, אבל יחכן שהצעה כזאת תוכא לממשלה. במקרה שחובא הצעה כזאת לממשלה, היא תהיה ברוח חידוש הוראת-העם, והחשלות בעד הגן יהיה מודרג לפי המצב הטוציאלי. כינחיים אנו עושים את כל ההתננות לתיחת גני הילדים לפי אותה מתכונת של השנה.

הינו"ר ש. פרמיץ:

כדי לפתוח גנים ל-53 אלף ילדים צריך לדאוג גם לדיוור.

י. שריד:

איננו דואגים במיוחד לדיוור. ב-28 לאפריל יחחיל רישום הילדים, ולאחר זאת תוכל כל רשות מקומית לברר אח מצב הדיוור אצלה. בינחיים נעמיד לרשות ההתננות המקומיות סכומי כסף מתקציב הפיתוח. במידה שמדובר בשיכונני עולים באזורי הפיתוח, גני הילדים יבחי המפר נבנים ע"י משרד העבודה ומשרד החינוך. במידה שזה נוגע להתיבות החדשה, החוכנות דואגת לכך. עוד לא קרה שלא נפתחו גנים בגלל חוסר דיוור. לפעמים מתחפפים בדיוור בלתי מתאים.

הינו"ר ש. פרמיץ:

שר החינוך לא הזכיר בהרצאתו דבר על הגננות.

י. שריד:

לא החתרנה גננות. יתכן שיהיה עודף של גננות, אבל החתרנה גננות במקומות מסוימים שהן אינן רוצות ללכת לשם. אנו מנהלים מו"מ על המשך שחרור סורות מהאבא ויחכן שנוכל לשחרר במסגרת זו גם גננות, שאותן נוכל ללוח לאותם המקומות שיחסרו לנו גננות.

א. רוזנאל-נאור:

על מה מבוטס ההנחה שיהיה עודף גננות?

י. שריד:

אנחנו יודעים כמה גננות תטיכנה את
המסינרים, כמה תשחררנה מהצבא וכמה
תחזרנה מהופשות. יתכן ויחלק מהגננות נוכל להעביר להוראה, אבל ברור
שקידם נשלח גננות לגנים.

ב. צברי:

מה בניגע לביצוע החכניה של המשרה
מיוחדת לגננות בקשר לשליחתן להוראה
בכתוח הראשונה של כי"הם היסודי?

י. שריד:

החכניה הזאת קרובה לביצוע. אינני יודע
אם הביציע יהיה כבר בחשי"ח. על כל פנים,
יש חכניה להכיר גננות בשחי מגמות: 1. 7 כחות בי"ס היכון ו-2 כחות סמינר;
2. 8 כחות בי"ס היכון ו-2 כחות סמינר עם הכשרה מיוחדת להוראה בכתות
הראשונה של כי"הם היסודי. החכנית הזאת דרושה גם בגלל המיכה שאיננו
יכולים לשלוח למקומות מסוימים גם גננת וגם מורה בגלל המספר הקטן של
הילדים.

יחד עם זאת קיימת חכנית, שהיא עדיין
בשלב של כירורים, של הקמת יחידה חינוכית של גיל הגן עם הכחות הראשונה
של כי"הם היסודי. הקמת יחידה כזאת דורשת בנינים מיוחדים וסידורים שונים.

היו"ר ש. פרסיץ:

מה הן, בכל זאת, חכניות משרד החינוך
בקשר לגני הילדים, כי החקציב סבוסס על
37,000 ילדים בעור שהשנתון הוא בן 53 אלף ילדים, ועל כן יש צורך בחוספת
חקציב לצידוד, ריהוט, הקמת מכנים, גננות ועוד, וזה מבלי לקחת בחשבון את
העליה הזורמת.

י. שריד:

נכון שמסרת באויר הצעה של וידוש הוראת
שעה לגני חינוך חובה בגיל 5 והדבר נתפרסם
גם בעתונות. מה יהיה גורלה - אינני יודע. שר החינוך לא יביא הצעה כזאת,
אבל הוא אינו יכול להיות אחראי שהצעה כזאת לא תובא. כרגע אין למשרד
החינוך כל כוונה בענין זה.

היו"ר ש. פרסיץ:

שר החינוך ציין בהרצאתו כי לגני כי"הם
היסודי לא תובא בשבון הגידול הטבעי,
אולם הוא לא ציין דבר בקשר לגנים, ומכאן הבינתי כי יש לו כוונה לבטל
את חינוך חובה לגיל 5.

י. שריד:

אין לו כוונה כזאת.

ש ו נ ו ת

ב. הקטין:

ביקרחי השבוע בכמה מקומות ונדע לי כי
המטבח הלימודי אינו מספק אוכל לילדים
בימי ששי ובערבי חגים וגם המורה לבישול איננה נמצאת במקום בימים אלה.
האם סידור זה הוסכם עם משרד החינוך, או שהוא נעשה על דעת המוסדות.

ביקרחי בחג הפורים בתחנה לאט ולילד
באחד מישובי העולים וגם שט לא קיבלו יחידות אח הארוחה, שרבים מהם
זוהי הארוחה היחידה במשך היום. האם קיים נוהג שאין נוחנים בתחנות אלה
אם הארוחה בימי ששי ובערבי חגים?

ב. צברי:
 יצא מטעם צה"ל אטלס של א"י, אשר לדעתי צריך להיות בכל בית יהודי בישראל, אולם סחירו יקר מאוד. האם יכול משרד החינוך לעשות משהו בענין זה ע"י מתן טובת ידיו על ע"י הדפסתו באכסמפלרים רבייה?

א. רוזאל-נאור:
 בי"א באדר השיע "קול ישראל" בשעות הבוקר אח השיר "מנידן ועד בר שבע" וקבעו שהוא נכתב ע"י שטרנבוסקי. במהדורת הערב השמיעו את השיר "בגליל בחל-הי טרום פלדור נפל", וקבעו שהוא נכתב ע"י ז'בוטינסקי, וככובן שהחליפו את היוצרות. האם אין ב"קול ישראל" פיקוח בענין זה?

היו"ר ש. פרסיץ:
 גם אני שמעתי בפורים תכנית ביזור שיודרה ע"י "קול ישראל", שהיחה על רטה נמוכה מאוד. האם אין בי קורה של משרד החינוך על השטח הזה?

י. שריד:
 החשובות על השאלות חונתנה בישיבה הבאה.

אני רוצה להביא לחשומת לבכם, כי החקציב כפי שהזנח על שולחן הכנסת איננו סופי, וועדת הכספים עוד חכנית בו שינויים. גם על הסכום הכללי מתנהל עדיין מאבק ורק בעוד מספר ימים אוכל להגיד מהו הסכום שנאשרן לקצץ.

אין ספק שהחקציב שלנו יסתיים במרץ 1958 כסכום הרבה יותר גדול מאשר רשוח עתה. אם העליה תימשך באותו קצב כמו כיום, אין ספק שהיה עליה ניכרה בחקציב משרד החינוך. אולם יחד עם זאת, אנו נדרשים עתה לקצץ, ורק אחר כך חבוא ההגדלה הקשורה בדברים שאינם חלויים בנו.

היו"ר ש. פרסיץ:
 האם לא כדאי שהועדה תדע על מה נטוש הויכוח בקשר לקיצוצים, כדי שנדע איך להשפיע בכיוון זה?

י. שריד:
 יחכן כי בשבוע הבא אוכל למסור מהו הסכום שנדרש מאתנו לקצץ.

היו"ר ש. פרסיץ:
 חברי הועדה בודאי זוכרים את הביקור בבי"הם לילדי המיעוטים ברמלה, כאשר שמענו כי אין שם מטבח להזנת הילדים בגלל חסכוני כין הנהלת בי"הם והרשות המקומית, ביקשנו מנהלת בי"הם לנהוג לפי הוראות הרשות המקומית ולהודיע לנו אחר-כך על התפתחות העניינים. לא עבר זמן מה והיא הודיעה לנו ולמשרד החינוך כי ביצעה את רישום הילדים שנחבקה לעשות, והנה קיבלתי מכחב מעיריית רמלה על פתיחת המטבח להזנת הילדים. כפי הנראה צדקה עיריית רמלה כי מנהלת בי"הם סרבה לשחק פעולה עם הרשות, ורק כאשר נלחצה לקיר, באו הדברים על סידורם.

ת. טובי:
 העירייה לא היחה צריכה להטיל את האחריות על המנהלת, כי אם לדאוג לכך עוד לפני כן, מכיון שיותר מ-60% של הילדים הח בניים להורים המקבליים חמיכה ממשרד הסעד.

היו"ר ש. פרסיץ:
 הדבר לא נעשה בגלל חוסר יחוף פעולה מצד מנהלת בי"הם. אני מציעה לענות בחורה גם לעירייה נגד למנהלת בי"הם על ששינחה את דרכה.

עלי להודיעכם, כי לצערי הרב יתכן ולא אוכל להשתתף יותר בשיבות הועדה, כי חלו דברים חשובים מאוד בין חברי למיעוט לביני, אשר כדאי להם אחי לתפוס עמדה מסוימת ככנסת במקרה שהדברים לא ישתנו ע"י בית דין החברים אשר צריך לדון בשאלה זו. יתכן וכבר בשבוע הבא לא אוכל להשתתף יותר בעבודת הועדה, מפני שמעמדי בכנסת לא ירשה לי לתבוע את מקומו יו"ר ועדת החינוך. אינני צריכה לומר לכם כי הדבר הזה יגרום לי צער רב וימנע ממני לעבוד באותה צורה שהייתי רגילה לה, במקרה זה לגיטימי רוצה להשאיר את העבודה ואח הדיונים על החקציב באופן בלתי מחודר. עוד היום אבוא בדבריה עם יו"ר ועדת הכספים, כדי להסדיר את הדיונים המשוחפים בחקציב משרד החינוך.

אני מציעה שביום ג' תדון הועדה על הצעת החקציב לטוב הבאה וכיום ד' על מינהל ההטברה ובעיה יבוא המפרים מרוסיה.

(הישיבה ננעלה בשעה 12.45)